

N:o 11.

Af Herr Friherre A. Cederström: Om underdånig skrifvelse rörande revision af Kongl. Fiskeristadgan m. fl. författningar samt anslag för sådant ändamål.

De fulla 25 år, som förflutit, sedan nu gällande Kongl. fiskeristadga utgafs, torde kunna anses som en tillräckligt lång tid för att man om verkningarne af less inflytande på vår fiskerinäring borde hafva rätt att bilda sig ett bestämdt omdöme.

Befogad blir således frågan: har sedan ofvannämnda Kongl. stadgas tillkomst denna näring gått framåt? Svaret torde tyvärr icke utfalla jakande, ty fisket i våra vattendrag synes i allmänhet icke vara i tilltagande, och tillståndet bland den fiskande personalen lemnar i ekonomiskt hänseende mycket öfrigt att önska. Om detta nu är ett faktum och man efterforskar de härtill föranledande orsakerna, finner man tvifvelsutän, att det betryck, hvori vår fiskerinäring sig befinner, till stor del beror af det sätt, hvarpå denna stadga för närvarande tolkas och tillämpas, samt på den osäkerhet i eganderättsförhållanden, som häraf blifvit en följd.

Genom de mindre tydliga ordalag, hvori den Kongl. fiskeristadgan är affattad, har denna sjelf i viss mån varit orsaken till att myndigheterna kunnat gifva densamma en tolkning, som hotar att sätta den enskilde fiskvattensegaren på en ganska sträng indragningsstat, ja snart sagdt alldeles rubba och tillintetgöra hans rättigheter. Såsom följd häraf uppstår liknöjdhet och håglöshet hos idkaren, hvilken, kännande sig ofri med afseende på bedrifvandet af sitt yrke och osäker på eganderätten till sin dyrbara redskap, helt naturligt förslappas till intresset för bådass förkofran.

Undersöker man rättsförhållandena och rättsbruken i hvad fisket angår innan 1852 års Kongl. fiskeristadga utgafs jemte Rikets Ständers derförinnan uttalade åsigter om ändringar i 1766 års stadga samt slutligen Högsta Domstolens yttrande vid granskning af det nya förslaget, finner man afsigten med Kongl. författningen hafva varit, att starkare än förut befästa strandrätten och icke tvärt om. Hänvisas härvidlag till nuvarande stadgas 8 §, jemförd med 22 och 43 §§*).

Till underlättnad vid uppgörelse af öfverenskommelser om fiskes bedrivande för *odelade* och *samfälda* eller allmänningsfiskevatten, der vissa bestämmelser och föreningar till vinnande af ordning och för yrkesdriftens rätta handhafvande behöfdes, öfvergingo nu sådana frågor, från häradsdomstolarne och magistraterna, omedelbart till Konungens Befallningshafvande, som skulle för de särskilda orterna inom hvarje län efter behörig undersökning åvägabringa ändamålsenliga föreningar samt utgifva reglementen för bevarande af det allmännas och dessa samfälligheters bästa. Den enskildes fiskerätt ansågs betryggad genom ordalagen i Kongl. stadgans 43 §.

Nu har emellertid det i Kongl. fiskeri-stadgans 22 § befintliga uttryck: "Hafva flere, samfäldt eller hvar för sig, fiskerättighet i samma vatten, då skall fisket så bedrifvas, att leken ej förstöres och att den utlekta

8 §.

*) Fiskevatten, som inom enskilda hemmans rå och rör, eller å städernas donerade jord äro belägna, eller till deras egor höra, nyttje strandegare utan andras intrång.

22 §.

Hafva flere samfäldt eller hvar för sig fiskerättighet i samma vatten, då skall fisket så bedrifvas, att leken ej förstöres, och att den utlekta fisken och det späda ynglet sparas. o. s. v.

43 §.

Åtal för öfverträdelser, som endast förnärma enskild mans rätt och ej angå sådana föreskrifter, hvilka till allmän nytta gifna äro, må icke af annan än måls-egande anställas. Är kronan eller någon menighet målsegande, då ege allmän åklagare att åtalet föra.

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 3 Häft.

fisken och det späda ynglet sparas“ blifvit af Konungens Befallningshafvande och flere myndigheter tolkadt så, som skulle orden “i samma vatten“ betyda i samma sjö eller vattenrymd, i stället för i samma *fiskevatten*. Till följd häraf har man ansett sig berättigad att innefatta den enskildes *fiskevatten* under samma bestämmelser som de samfälliges, ehuru de förra äro medelst rå och rör begränsade eller med slutna stränder omgärdade, denna tolkning alldeles i strid mot den Kongl. stadgans mening, som i 22 § endast kan åsyfta de flere, hvilka samfäldt eller hvar för sig hafva fiskerättighet i samma *fiskevatten*. Detta finner man otvifvelaktigt, om man jemför uttrycken “samma vatten“ i 21 *) och 22 §§; ty båda beteckna de samma sak, nemligen *fiskevatten*; och detta styrkes ytterligare vid jemförelse med hvad i 22 § i stycket efter mom. d står anfördt genom uttrycket: “delegare i *fiskevattnet*.“

Vidare har man tolkat ordet “ort“, som förekommer i ofvannämnda 22 §, så, att man dermed ansett sig kunna beteckna hela länet; och har derigenom samma specialstadga blifvit utfärdad för länets alla vattendrag, bäckar och åar till och med inbegripna, med förbiseende af olikheten i de skilda vattendragens och sjöarnes naturförhållanden och fiskemetoder och utan beaktande af eganderättsförhållanden. Att denna till sina verkningar betänkliga villfarelse icke kan lända till fiskerinäringens förkofran bör hvar och en, som djupare begrundar saken, lätteligen inse, likasom att denna med bibehållande af nuvarande stadga icke torde kunna rättas, då den fast mera understödes af fiskerimyndigheten genom dess inför Konungens Befallningshafvande framlagda förslag till specialstadgar, uppgjorda utan all vidare utredning af de olika fiskerättigheterna i hvarje särskildt vattendrag eller af ortförhållanden i öfrigt, och hvilka förslag omfatta hela eller mycket stora delar af länens vattenområden.

I 22 § mom. a förordnas, att för hvarje *ort* skall, der någon rättgäande det begär eller Konungens Befallningshafvande så nödigt aktar, bestämmas, under hvilka delar af året med hänsigt till det ena ellet andra fiskslagets lektid fisket efter samma fiskslag bör inställas.

Då utan vederbörlig undersökning Konungens Befallningshafvande anbefaller, att allt fiske med not skall i hela länet inställas från t. ex. 1

21 §.

*) Skall fiske i samma vatten utöfvas af flera; och kunna de ej alla på en gång fiska, förrätten då fisket i ordning efter som de till stället ankommit, utan annat undantag än det som i 3 § till förmån för strandegare medgifves.

Maj till 15 Juni, är dylik bestämmelse för hvarje särskildt fiskslags fredande under lektid på en gifven fiske-ort alldeles obehörig och obehöffig, oberäknadt att åtskilliga fiskslag, som då icke leka, såsom t. ex. ål, lake, sik, siklöja, lax, laxöring m. fl., under denna tid kunna fiskas med stor fördel, men nu till följd af förbudet af notens nyttjande vid strandgrundet gå förlorade för rättmätig fångst.

Undersöker man frågan om hvarje fiskslag för sig å fiske-orten, der det vistas och gör sitt uppsteg till lek från djupare vatten, skall man finna att ett tre dagars förbud af fiske både med not och nät under leken, eller tre dagars fredningstid, vid ett bestämdt lekställe är den enda erforderliga bestämmelsen, och i allmänhet torde fridlysning å *en del* af lekplatsen under nyssnämnda tre dagar vara tillräcklig för vinnande af dermed åsyftadt ändamål.

I en och samma större sjö, ström eller skilda strömgrenar förefinnas dessutom ganska vidsträckta trakter, der de olika fiskslagen hafva sina konstanta uppehållsorter. Sålunda besöker t. ex. aspen på *vissa* stora sträckor af Mälaren aldrig strandgrunden, under det han på *andra*, som beröras af strömsättningen eller utfallande ström, visar sig om våren, men *endast* om våren; går deremot under andra årstider å de stora djupen och blir der sällan åtkomlig, om ej någon gång medelst nät. På samma sätt förhåller det sig med id, vimma, m. fl. För dessa alla fiskslags fångande hafva mångenstädes särskilda notvarp upprensats, men dessa blifva naturligtvis utan värde och för sina egare onyttiga, då ett förbud utfärdas för notars begagnande under den tid uppsteget sker.

Noten är dock ett af allmänna lagen tillåtet redskap och bör således icke varda fiskaren förbjuden att bruka under just de tider, han deraf kan hafva gagn.

En gängse villfarelse om notens farlighet vid fiske har vunnit styrka genom ansedde naturforskares utlåtanden rörande bohuslänska sillfisket. Vid vestra kusten, der man på grund af dessa utlåtanden dömt notarnes begagnande otjenligt för fisket, och der kronan dessutom af ålder disponerat lägenheter öfverallt, har dock den praktiska befolkningen, på senaste tiden understödd af andre nyare tidens vetenskapsmäns uttalanden, vunnit uppskof med tillämpningen af stränga förbud — och detta till fiskets fromma — men i andra skärgårdar, der kronans lägenheter äro få eller inga, och om hvilka en af de äldre vetenskapsmännen jemte Kongl. Vetenskapsakademien vid granskningen af förslaget till 1852 års Kongl. fiskeri-stadga uttalat den

åsigten att rörande strömmingsfisket i Östersjön, från Norrbotten till Öresund, vore ingenting att åtgöra eller anmärka, då det under tidernas lopp reglerat sig sjelft, der säger jag, hafva i enlighet med fiskeri-intendentens förslag Konungens Befallningshafvande utfärdat specialstadgar för detta fiske med anspråk att gälla icke blott för kronans vidder och samhällighetsfisken utan äfven för enskilde fiskevattensägare, och detta fastän 3 § i fiskeristadgan *) ganska tydligt angifver, att strömmingsfisket icke bör lida någon inskränkning utan fortfarande förblifva oberördt af reglementeringen.

Uti insjöar och strömmar i länen hafva Konungens Befallningshafvande, uppmuntrade af fiskeri-intendentens förslag, ansett sig ega ännu större makt, och från egendomens nyttjanderätts tillintetgörelse har man gått in på personrättens område, genom att i specialstadgarne för fisket införa bestämmelser sådana som t. ex. den, att under tiden, då notar icke få användas, må hvar och en, som innehar fiskerätt och plägar utöfva krokfiske, fånga betefisk med högst fem stycken agnmjerdar, och vidare, att hvar och en, som efter en viss tidpunkt i brukbart skick *innehar* förbjuden redskap, är förfallen till samma ansvar, som om han den *begagnat* o. s. v. Uti andra delar af vårt land förbjudes till salu hållande och köp af visst fiskslag vid äfventyr af konfiskation och böter.

Allt detta måste väcka bekymmer hos fiskeribefolkningen. Då der-till nu lägges, att, oaktadt sista momentet i 22 § af Kongl. fiskeristadgan bestämmer: "De för fiskes bedrifvande å en eller annan ort i behörig ordning tillkomna beslut, som nu redan äro gällande, må fortfarande tjena till efterlefnad, så vida de befinnas ej vara mot denna stadgas allmänna föreskrifter

§ 3.

*) I de rikets skärgårdar, der för fångande af sådan hafsfisk, som går till stränderna i stora stimmar, de fiskande af ålder oklandradt fått följa fisken efter dess dref och fiska vid annans strand, bör ock dervid förblifva: skolande dock vid notdrägt för sådant fiske strandegaren af de fiskande njuta ersättning efter mätismannaord för all skada, som å hans egor derigenom uppkommer, äfvensom han är berättigad, i fall han vill i fisket deltaga, att sjelf bestämma den ordning, hvori hans not dragas må.

Har strandegare med kostnad uppensat eller upptagit notvarp inom det till hans strand hörande område i vattnet, vare han berättigad att uppbära trettiondedelen af den fisk, som af andra i varpet fångas, så länge han det underhåller. — —

sridande,“ detta likväl icke hindrat Konungens Befallningshafvande att på *icke rättegandes*, nemligen Kongl. hushållningssällskaps begäran eller på förslag af fiskeri-intendenten upphäfvä sitt eget med författningen förenliga beslut och för vissa stora delar af länet utfärda ny stadga, så kan man lätteligen fatta, hvilken oro, som härigenom hos fiskevattenssegare och fiskare skall uppstå, och huru denna osäkerhet till nyttjanderätt och egendom slutligen skall bringa näringen alldeles på förfall.

Uti Stockholms läns Kongl. hushållningssällskaps handlingar, sjetta häftet, finnes en af Prof. C. J. Sundevall den 26 Februari 1855 afgifven berättelse om fiskeriet i Stockholms läns skärgård. Ur denna, således *efter* Kongl. fiskeristadgans utfärdande, meddelade berättelse tager jag mig friheten göra några utdrag för att visa, till hvilka slutsatser i hit hörande frågor en af våra skickligaste forskare kommit.

Rörande strömmingsfisket i allmänhet säger han, sidorna 146 och 147, efter företagen granskning af handlingarne till Rikets ständers fiskerideputation år 1764: “Efter allt hvad jag hittills lärt känna, synes det mig klart, att all den klagan, som föres och som i alla tider varit förd öfver fiskens aftagande i hafvet, allenast har afseende på dessa tidtals återkommande försämringarne. Då fisket åter blir godt tiger man och tar för sig; om ett eller flera ovanligt ymniga år inträffa, så tages detta för norm, och återgången till det vanliga anses för en försämring. Då åter brist uppkommer, så minnes man endast de rika fångster som “fordom“ kunnat göras, men glömmar, att det äfven en gång, fordom, varit lika dåligt som nu. Af Egypten minnes man blott köttgrytorna. Således blir, liksom i många andra hänseenden, blott klagan öfver det närvarande och pris öfver det förflutna bevarade åt minnet, och deraf uppstår den ogrundade tron på det beständiga aftagandet.“ Vidare yttrar han på sidorna 150 och 151: “Att helt andra orsaker, än blotta utfiskningen, verka till strömmingens tidtals skeende förminskning, har tydligen visat sig under senare åren. — — — Fångsten hindrade således icke det nya fiskets uppkomst och tillväxt, hvilket torde böra antagas såsom ett bevis, att den icke heller kunde hafva varit orsaken till det förutvarande fiskets förstörande.“

Rörande insjöfisken och den dermed likartade fångsten af insjöfiskar i skärgården, yttrar han, sid. 149: “Detta visar, att fiskarnes starka fortplantningsförmåga, till följd af de ytterst talrika ägg, som hvarje hona afsätter, lätt kan ersätta hvad som åtgår, och att blotta utfiskningen väl kan, för tillfället och några år framåt, i hög grad minska tillgången på

fisk, men att den är vida mindre skadlig för framtiden, än den förödelse, som sker genom ingrepp i traktens naturliga beskaffenhet.“

Härtill kan nu fogas, att trots den fortsatta tillåtelsen af finmaskade notars begagnande i bohusslänska skärgården, tyckes ett ovanligt rikt sillfiske denna vinter der vara att förvänta; och bör detta ytterligare vederlägga de gängse åsigterna om dessa redskaps skadlighet.

Dessa utdrag jemte sist omnämnda faktum torde visa, det man medelst prohibitiva åtgärder på lagstiftningsväg icke lär kunna upphjelpa våra fiskerier, utan fordras dertill otvifvelaktigt i första rummet ett allvarligt studium af vattenverldens invecklade naturförhållanden. Endast de positiva resultat, forskningen i dessa hänseenden kan åvägbringa, torde för fisket blifva det verksamma medlet till en varaktig och säker fortkomst, likasom de varit för åkerbruket och boskapsskötseln.

Det är därför på tiden, att denna fråga göres till föremål för ett grundligt skärskådande, och att en revision af våra fiskeriförfattningar företages af sakkunnige och fördomsfrie män, hvilka äfven torde egna de förut nämnda olägenheterna en omsorgsfull granskning.

Under nuvarande förhållanden vore tvifvelsutan förmånligt, att fiskeribefolkningen och fiskevattensägaren finge sig rätt tillerkänd att sjelfva *besluta* om sina specialstadgar och Konungens Befallningshafvande endast *stadfästa* dessa, såvida de icke stode i strid med allmän lag och förordning. ty ändamålsenligheten af desamma bör fiskeribefolkningen ju få bedöma. Oafvisligt nödvändigt tyckes det dessutom vara att i en blifvande fiskeristadga införa en ny bestämmelse, hvilken ålägger vederbörande myndighet att, innan öfverenskommelse fiskevattensägare emellan upprättas, afgöra frågan om de olika fiskevattnens natur i hvarje fiske-ort, så att skilnad kan göras mellan åtgärder och stadgar för fiskevatten, som till hela sin vidd innehafvas med full eganderätt af en enda egare, och fiskevatten, der flera drifva fisket samfäldt, eller hvar för sig i odeladt vatten, på det att i den stadga för fiske-orten, som derefter utfärdas, man må kunna skilja mellan det, som är af natur att bero på enskild målsegandes beifran, och det som allmän åklagare eller af kommunen tillsatt uppsyningsman har rättighet att åtala. Liksom vid en skiftesdelning skulle således ortkretsens omfång utgöra en oafvislig preliminärfråga, hvilken, efter tydlig utredning af egoväldens natur och belägenheter sins emellan samt de fisken som der ega rum, först borde behandlas och såsom särskildt besvärsmål afgöras, innan sjelfva stadgan kom till handläggning. Slutligen borde vederbörande äfven

åläggas att till de förslag till specialstadgar, som uppgöras, skriftligen bifoga ett utförligt och noggrant undersökningsprotokoll till ledning för den fiskande personalen vid frågans slutliga afgörande.

På grund af alla dessa anmärkningar mot den Kongl. fiskeri-stadgan och den tillämpning, som, genom deri förekommande otydlighet, hittills gjort sig gällande, får jag vördsamt bemärla, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla:

att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige personer låta företaga en fullständig revision af den Kongl. fiskeristadgan af den 29 Juni 1852 jemte öfriga till fiskeriet hörande förordningar; samt att Riksdagen för detta ändamål till Kongl. Maj:ts förfogande ställer ett förslagsanslag af 2000 kronor.

Stockholm den 21 Januari 1878.

A. Cederström.
